

Nöjesjägaren som djurvän

En aktuell fråga inom djurskyddskretsar

Av

THORSTEN RENVALL

I

Nöjesjakten förråar människan,
i det den förhårdnar hennes
känsla för djurvärlden.

Nöjesjägaren vill gärna påstå motsatsen. Han framhåller, att nöjesjakten driver människan till att vistas ute i den fria och friska naturen, varvid hon blir förtrogen med naturens poesi och dess mångskiftande, pulserande liv.

Men en förtrolighet, som är baserad på död och förstörelse, är ingen förtrolighet alls. Förtrolighet uppbygges endast på vänskap och kärlek och dessa känslor hyser ej nöjesjägaren för de levande varelser, han ute i naturen kommer i beröring med. Nöjesjägaren, som med bössan dräper både sina vänner, «vildnaden», och dess fiender, «skadedjuret», kan inte hysa någon kärlek och vänskap till djurvärlden såsom sådan.

En vanlig, känslig människa känner, när hon första gången skjutit en fågel eller en hare, inom sig en känsla av skam, något liknande samvetsagg vid betraktandet av sitt döda byte. Denna första känsla av skam kan sedermera antingen förökas eller försvagas, beroende på, hur samvetsöm personen i fråga är. Lyssnar hon till denna känsla blir det allt plågsammare för henne att döda för

sitt nöje, och förr eller senare blir detta nöjesjägarens nöje för henne motbjudande, omöjligt. Vanligen är det ett enstaka fall, som frambringar islossningen i hennes inre, rycker undan slöjan från hennes själs öga, som den simplaste av alla mänskliga känslor, den råa *rovdjursdriften*, hittills hållit utspänd. Då kommer hennes ädlare, mänskliga känslor åter till sin rätt. Hon blygs för sig själv och fattar ett fast beslut att aldrig mer egna sig åt detta nöje, vars tillfredsställande hittills dövat tanken på de plågor och den dödskamp, hennes råa nöje åsamkat sådana varelser, som skänka det döda skogssuset livets sjungande sagor och det ödsliga lufthavet livets levande poesi.

I annat fall går nöjesjägaren den motsatta vägen. Han hårdnar allt mer i sitt inre, tills slutligen varje tanke på det lidande, han åstadkommer, utplånas från hans känsla. Förnöjelsen av ett jaktbyte, ju större desto bättre, blir då huvudsaken för honom. Att denna förnöjelse köpts med utsläckandet av livsglädjen för andra, levande varelser, tänker han ej vidare på. En till döds jäktande hares plågor, eller en skadskjuten fågels dödsqual, sätter numer ingen sordin på den tillfredsställelse själva dödandet skänker honom.

Hur försvarar då nöjesjägaren denna sin hemska lek med livet? Jag skall taga svaret från den uppsats, varmed en nöjesjägare, Arne O. Strømmer besvarat frågan: «Nöjesjakten ur djurskyddssynpunkt», och vilken

uppsats av vår *djurskyddstidskrift*, «Finlands Djurskydd», belönats med andra priset.

Uti denna prisskrift avspisas först och främst alla de djurvänner, som fördöma nöjesjakten, helt enkelt med att deras argument «närmast motsvara en färgblind persons kritik över en tavla i glada, livliga färger.» «Ty», säger herr Strømmer, «på den, som själv är jägare och sett allt på nära håll, verkar detta absolut ingenting.» Jag har emellertid själv varit nöjesjägare, jag har själv sett allt på nära håll och jag kan försäkra, att jag och mången med mig aldrig kunnat frigöra oss helt från en beklämmande känsla av blygsel för var gång, vi betraktade vårt nyss skjutna byte. Denna känsla blev hos mig allt starkare med åren. Och nu är det redan många år, sedan jag sist varit med om någon nöjesjakt. Det är nog sant, att man också kan förhärda sig mot en sådan känsla, och en sådan förhårdelse går lättare för sig, ju råare personen är till sin natur, men bra få, unga, tänkande nöjesjägare skall det finnas, som ej känt denna känsla som ett stygn i hjärtat, isynnerhet vid betraktandet av ett skadskjutet byte. Detta stygn är den oförfalskade *mänskliga* naturens reaktion mot rovdjuret uti oss.

Barnet eger ännu i sin natur många djuriska drag, så också i detta avseende. Det pinar gärna svagare levande varelser. Varför vill då inte herr Strømmer taga vara på detta drag och uppfostra redan barnet till nöjesjägare? Antagligen därför, att barnet

då skulle bli känslolöst och grymt, få såsom *karaktärsdrag* samma egenskaper, som vi genomgående påträffa hos varje rutinerad nöjesjägare, hos vilken, som herr Strömmer uttrycker sig, «vanor och tankefårer redan hunnit stelna i en viss riktning», så att hans sinne ej vidare fås «emottagligt för djurvänliga tankar och åsikter». Men till vad gagn vore det väl att, såsom herr Strömmer föreslår, en uppfostrare skall för barnet framhålla «dess plikter mot djuren, det rätta uti att aldrig döda något levande i onödan», när det sedan såsom fullvuxen människa får rätt att döda hur mycket som helst blott för sitt nöjes skull? Betecknande är vidare, att herr Strömmer föreslår samma förbud i lag för ett barn att närvara vid jakt, som redan finns med avseende å barns närvaro vid slakt. Om alltså jakt och slakt i moraliskt avseende äro likvärda begrepp, så borde ju den person, som kan njuta av nöjesjakt, i det allmänna medvetandet stämplas som en lika hård och grym människa som den, vilken *njuter* av att slakta djur, eller med andra ord, som skulle betrakta slakten som «nöjesslakt».

Ty ingen uppriktig nöjesjägare kan förneka, att ej *huvudmomentet i jakten utgör nöjet att döda*. Herr Strömmer söker visserligen spetsfundigt slingra sig från saken med påståendet, att nöjesjakten endast är en skogsvandring med ett så bestämt syftemål, att det «fullkomligt lägger beslag på alla sinnenas funktioner». Ty utan detta «syftemål» skulle «tankarna obehindrat plågas av tryc-

kande sorger, arbete med svåra uppgifter, för resten göra vad som helst, utom att vila», säger herr Strömmer i sin prisbelönta tävlingsskrift.

Detta är ett falskt tal.

En jägare, som under en jakt ingenting lyckats döda, kommer hem med retligt nervsystem, under det samma jägare är idel solsken, när han lyckats döda långt mer villebråd, än han själv finner användning för.

Och vidare. Varför uppför jägaren s. k. «skottlistor» över det antal villebråd, han lyckats fälla på varje jakt, och skryter sen över sin stora skottlista? Varför är det ej för honom ett lika stort nöje att skjuta till måls på fasta och rörliga föremål som på levande varelser? Varför ligger nöjesjägaren orörlig i timtal ensam med sina tankar i en obekväm skyttekoja och skjuter sedan kallblodigt ned varje orre, den ena efter den andra, som slår ned vid bulvanerna? Varför går han endast ett stenkast ut i naturen till riskojan i skogsbacken, binder där en levande berguv fast vid en stång och nedskjuter sedan 10, 100 eller flere kråkor, så många blott berguven drar till sig? Varför ställer han ut «vättar» i vattnet, ligger och väntar långa stunder alldeles stilla i ett gömsle på stranden och skjuter sedan allehanda andfåglar mitt under deras kärlekslek, just när han som bäst kunde njuta av att betrakta en livsglädjens högtidsstund i naturen, när hanarna förevisa för sin tillbedda hela sin kropps skönhet, hela sin strålande fjäderprakt? Jo därför att

för nöjesjägarens nerver varken form eller färg eller skönhet eller poesi skänker den «tankens vila» herr Strömmer talar om, vilket endast och allenast *mördandets nöje* kan åstadkomma. Dessa äro hårda ord men de äro sanna. Det är detta, jag fått se «på nära håll!»

Ty ifall nöjesjägaren verkligen endast skulle önska återställa sin hjärnas och sina nervers hälsa genom att utsätta sin kropp för ansträngningar i skog och mark, men dödandet endast vore ett nödvändigt ont, vilket liksom nödgades följa med på köpet, då ginge han ut i naturen ej med bössa utan med kikare och kamera, då finge hans tanke vila ej genom att döda utan genom att iakttaga naturens levande liv. Nöjesjägarens tal om skogsvandringens hälsobringande verksamhet är alltså tyvärr endast fagra ord för att dölja hans begär att döda.

Av det ovan sagda förstår nog läsaren vilken den innersta orsaken är till den besynnerliga företeelsen, att år ifrån år allt flere av våra vilda fåglar upptagas bland de s. k. «skadedjuren», så att de redan nu innefatta så goft som alla våra större fågelarter, vilka ej äro matnyttiga. Dessa nöjesjägarens skadedjur äro nämligen *under de matnyttiga arternas fridlysningstid* i lag tillåtna att av vem som helst dödas. Och dödandet av skadedjur är den skyddande förklädning nöjesjägaren påtar sig för att för den stora allmänheten dölja sin skamliga lusta att döda.

Att ett skjutande i skogarna under fridlys-

ningstiden på våren, d. v. s. under fåglarnas häckningstid, är till största fördärv för dessa insekter varje tänkande människa. Ett skott i skogen denna tid driver flere ruvande honor ut ur sina bon, och äggen hinna ofta bli kalla, varvid ungarna dö i äggen, innan honan återvänder, — till den grad fruktad är bössan av allt varmblodigt levande i skogarna. Detta är just en av huvudorsakerna, varför våra skogar bli allt djurfattigare, isynnerhet på de trakter, där nöjesjägarna en längre tid värst fått husera.

Såsom bevis på vilken tillfredsställelse själva dödandet skänker nöjesjägaren, vill jag här endast anföra tvenne exempel, ej tagna ur bloddrypande jägarskildringar från jägartidskrifter, utan tvenne uttalanden av den känsligaste jägare och största «djurvän» bland nöjesjägarna, som jag känner, nämligen Gustaf Kolthoff. I en av hans många jaktskildringar skriver han följande:

«Jag fick ej mycken tid att reflektera över bomarna, ty nya gäss syntes oupphörligt komma, och knappt hade jag skott i bössan, förrän en flock kom så inpå mig, att jag endast fick tid att sätta knallhatt på den ena cylindern och måste med denna pipa skjuta ned en gås, utan att kunna använda den andra. Det var ej tid att taga upp den nedskjutna gåsen, varför jag, enligt mitt vanliga bruk, nöj av tre bitar av ett vassrör och stoppade i västfickan, för att hålla reda på, hur många gäss, som blevo nedskjutna. — — — Snart kom åter en flock inom gott håll, båda mina pipor voro i ordning, tvenne gäss blevo fällda och tvenne sevbitar instuckna i västfickan. Så fortsattes jakten. — — — Skrik av skrämnda gäss hördes från flere

håll — — — och när jag sköt ned de båda sista gässen, var det så mörkt, att endast dunsen i marken tillkännagav, var de föllo. — — I västfickan funnos 16 pinnor och således voro lika många gäss nedskjutna. — — Alla återfunnos ej förrän följande dag.»

Samme Gustaf Kolthoff anför i ett annat av sina arbeten följande hemska historia:

Man kan få ett begrepp om ormvråkarnas antal under höststräcken i Skåne «när man hör greve Thott omtala, att han för uv har kunnat skjuta ned ända till 187 stycken på 1½ timmes tid. Detta inträffade den 9 sept. 1897. Föregående dag fälde han och hans jägare 220 vråkar och kunde ha skjutit vida flere, om ej patronerna tagit slut och bössorna blivit för varma, att man för den skull emellanåt måste hålla upp med skjutningen.»

Att kalla en sådan massmördare för djurvän vore rent av en skymf mot hela djurskyddsidén. Men Kolthoff anför ej ett ord av förebråelse eller ovilja över ett sådant hänsynslöst nöjesmördande av en dessutom nyttig rovfågel.

De ovan anförda exemplen äro tillräckliga såsom bevis på att nöjesjakten till den grad förråar människan, att den småningom förstör hela hennes naturliga känsla av sympati för den vilda djurvärldens rätt.

Nöjesjakten förkväver det naturliga kunskapsbegäret att lära känna de vilda djurens liv i skog och mark.

Nöjesjägarens intresse inskränker sig i regeln till att försöka förstå de *jaktbara* djurens liv. Allt det övriga, han ser i naturen, kommer först i andra planet, eller är för honom rent av likgiltigt. Hela hans uppmärksamhet bör hållas spänd på den eller de djurarter, han för tillfället skall döda. Därför är det endast en bråkdel nöjesjägaren ser av det djurvännens upptäcker med sin kikare. Ty redan den omständigheten, att nöjesjägaren går med bössa i hand, är ett hinder, då inom hela den varmblodiga djurvärlden bössans bärare, jägaren, är till den grad bleven skogarnas fasa, att en hel mängd levande varelser så vitt möjligt undflyr hans blotta närhet.

Mästerligt har den svenske författaren, vildmarksvandraren och djurkännaren Karl-Erik Forsslund uti «Djur» skildrat denna djurvärldens människobävan. Från uppsatsen «Orrmor», till vilken jag hänvisar, vill jag här citera följande:

«Hör man på — ropar ej rotgeln borta i gransnåret. Titt, titt! kvittrar han varnande och si-siiii! piper han. Någon kommer, vem det nu är; hackspetten hör upp att hacka och visslar till — tyst, tyst! Duvorna sluta med sitt kuttrande, ekorren kryper tätt intill stammen och gör sig så liten han kan, som om han ville inbilla folk, att han bara är en utväxt på den rödbruna tallstammen. Och sii — sii!

ropar rotgeln igen. En räv är det säkerligen inte, kanske en hök, eller möjligen en människa Allt är stilla, allt håller andan och lyssnar i bävan: människan går genom skogen.»

Sådan är nöjesjägarens entré i vildmarken. När han kommer för att studera djurlivet på sitt sätt, för att samla sig kunskaper om de jaktbara djurens liv och egenheter, för att «återställa sin hjärnas och sina nervers hälsa» då rysa både hans vänner och fiender bland djuren. För djurlivets utveckling och utbredning överhuvud, för de skilda arternas kroppsbyggnad och liv har nöjesjägaren däremot intet sinne. För att fördjupa sig i sådant utgör hans jaktlust ett oöverstigligt hinder. Nöjesjägaren eger ingen, eller en alldeles minimal, känsla för allt sådant, som skänker djurlivet i skogar, på fält, i vatten och i luften dess säregna prägel och behag. Tillfredsställandet av hans jaktlust är för honom allt. Han må i naturen se aldrig så mycket sällsamt och egendomligt ur djurens liv, lyckas han ej skjuta något villebråd, är dagen för honom en förlorad dag. Ty *dödandets njutning* har berövats honom, vilket ju för honom var det egentliga ändamålet med hans skogsvandring. Därför måste också nöjesjägarens verksamhet helt och hållet förkastas, och nöjesjägarens tal om hans stora kärlek till djurvärlden endast ljuda som en disharmonisk skorrande ton i den sanna naturkänslans sjungande, susande symfoni till livet och livsglädjen i naturen.

II

Men saken är härmed ännu ej slut. Intet i livet står stilla. Allting utvecklas vidare. Så ock med nöjesjägarens jaktglädje. Också den kan slå ut i blom och utbilda mogna frukter. Blommorna, som nöjesjakten skapat i vårt land heta — jaktvårdsföreningarna, den mogna frukten åter: Finlands nuvarande jaktlag.

Namnet jaktvårdsförening är ett vackert namn, men det är ett falskt namn, lika falskt som talet om den enskilde nöjesjägarens kärlek till djurvärlden. Jaktvårdsföreningarnas ändamål är att skydda de matnyttiga, vilda djurarterna («vildnaden»), heter det visserligen. Men i vilken avsikt sker detta skyddande och vilka medel använder nöjesjägaren?

Avsikten tycks i första ögonblicket god. Jaktvårdsföreningarnas nöjesjägare vilja ju skydda en del av djurvärlden från att utrotas. Men motivet och sätten? Är väl motivet dikterat av kärlek till dessa djurarter? Ingen kan påstå något dylikt. Saken gäller endast en nödvändig bleven inskränkning av jaktutbytet, vilken nöjesjägaren är tvungen att underkasta sig, för att ej tillfredsställandet av hans jaktlust och jaktförnöjelse skall leda till utrotandet av hela det jaktbara vilda och på så sätt beröva honom själv mördandets glädje i framtiden. Samma orsak således som tvingar hästplågaren att ge föda åt sin utsvultna häst. Motivet är ej alls vackrare. Känslan

är ingen ädel känsla. Därför, när nöjesjägaren med förkärlek skjuter tupparna av sina skyddade skogshöns, så är det därför att hönorna lägga ägg och en tupp kan befrukta flere honor.

Detta nöjesjägarrens resonemang bevisar endast, hur litet hans vandringar i skog och mark öppnat hans ögon till att förstå naturen och dess lagar, ens när det gäller «vildnaden». Ty det är ingalunda likgiltigt, om tuppar finnas flere eller färre, om det är en svag och defekt tupp, eller en livskraftig och harmonisk, som blir stamfader för hönornas avkomma. Och en stark och kraftig stamfader framgår endast såsom resultat av skogshönsens strider mellan många tuppar under «lekarna», varvid den starkaste blir far för hönornas avkomma. En dålig tupp däremot lämnar en dålig avkomma, och en dålig avkomma kan ingen jaktvårdsförening i längden hålla vid liv. Den går ohjälpligt under i kampen för tillvaron.

Flere slag av de såsom «pinoredskap» av nöjesjägarna utmönstrade snarorna och fällorna voro ur djurskyddssynpunkt i *alla avseenden* bättre än bössan. De klokaste och slugaste individerna gingo ej i snaran eller fällan och lämnade dessa sina egenskaper i arv åt sin avkomma. Bössan däremot i förening med alla de hjälpmedel, människosnillet upfunnit (bulvanen, den skällande fågelhunden o. a.), skapar intet sådant urval. Slumpen är den, som avgör, vilka skogshönstuppar bli vid liv till våren. Och följden har ej blivit

sen att visa sig. Det matnyttiga vilda i jaktvårdsföreningarnas skogar förminskas år från år, trots en rationell jaktvårds alla omsorger.

Vad står nu att göra? Var finns nu hjälpen? Hur tyder nöjesjägaren orsaken till detta? Den rätta orsaken har han ej insett eller ej velat se. Han måste därför skaffa sig någon falsk orsak. Och en sådan har han funnit i legenden om de s. k. «skadedjurens» fördärvliga verksamhet i naturen. Rovfågelnas betydelse i naturens stora hushållning består emellertid däri, att de utrota alla svaga och undermåliga individer av de djurarter, som tjäna dem till föda, med andra ord alla sådana individer, som, ifall de fått leva, fortplantat sina dåliga egenskaper åt sin avkomma, d. v. s. kunnat bli till större eller mindre skada för arten. Vidare äro rovfågelnas bland naturens mest verksamma krafter vid varje onaturligt stor förökning eller s. k. «härjning» av vissa mindre däggdjur (sorkar, möss, lemlar m. fl.), för att bringa den härjande djurartens antal tillbaka till det normala.

Men under sina strövtåg i naturen har den ena nöjesjägaren sett, eller trott sig se, en individ av en rovfågelart, den andra en individ av en annan rovfågelart på ett eller annat sätt vara till skada för hans skyddade «vildnad», dess ägg eller ungar. Varje sådant fall tillämpas genast på hela arten såsom regel för denna, och så ropar han i sin jägarlitteratur: död och förintelse över detta «skadedjur». Och det ropet har upprepats tusenfalt

ur okunniga och blodtörstiga nöjesjägares strupar land och rike omkring, tills vi fingo vår nuvarande jaktlag, som i hänsynslöshet mot den vilda djurvärlden saknar sitt motstycke i hela Europa. Ty denna jaktlag, där alla våra ugglor, alla våra nyttiga rovfåglar, både vråkar och tornfalken, äro upptagna bland «skadedjuren» jämte doppingar, lommar, sothöns, skator, kråkor, skrikor och törnskator m. m., är i sitt slag något så vidunderligt, att det för allan tid brutit staven över nöjesjägarens djurskyddsverksamhet och fastnaglat hans kärlek till djurvärlden som en ugglø över dörren till hans djurvänlighets augiasstall.

Ty när ugglor och rovfåglar, korpar och kråkor väl vore borta, då skulle med ens luften över väldiga sträckor av vårt land vara berövat sitt liv. När kråkfåglarna äro försvunna, då saknar vårt land sina klokaste och intelligentaste fåglar, de klokaste världen äger. När doppingar, lommar, sothöns, ugglor och törnskator äro till namnet utrotade, då har vårt lands fågelfauna minskats med sina mest egendomliga fågelgrupper.

Och nästan årligen upptagas nya djurarter på jaktvårdsföreningarnas proskriptionslistor. Och vad ännu värre är, detta utrotande av s. k. «skadedjur» har försiggått och försiggår fortfarande med en hänsynslöshet, som saknar motstycke i jakthistorien, så att inom flere jaktvårdsföreningar dödade «skadedjur» redan till antalet vida överträffa det matnyt-

tiga vilda, som föreningens medlemmar under samma tid dödat.

För dödandet av «skadedjur» anser nöjesjägaren vidare inga pinoredskap för grymma. Rovfågelsaxen, jämförbar med medeltidens värsta tortyrredskap, användes allmänt av nöjesjägaren. Att en rovfågel ofta får flyga sin väg utan ben, när saxen varit för hårt spänd, och därpå förgås under gräsliga plågor, gud vet var, rör inte mången nöjesjägarers hjärta, ty saken gäller ju endast en skadlig rovfågel, som, om den blivit vid liv, säkert mördat sådana fåglar, nöjesjägaren själv önskar mörda. Så långt ha vi nu hunnit i Finland, föregångslandet!

Jag tillägger nu endast. Ingen enda djurvän kan se dylikt med kallt blod och lugnt sinne. Vi måste nödvändigt för oss, djurvänner, i denna sak utstaka rena linier. Vi få ej härvidlag halta åt båda sidorna, ty på så sätt försumpa vi den fasta grund, på vilken vi stå. Vi få ej tveka att göra boskillnad med nöjesjägaren och förklara honom vara djurvännens kanske farligaste fiende, då han så ofta seglar under falsk flagg, d. v. s. vill inför allmänheten gå och gälla för djurvän. Nöjesjägaren måste anses för vad han är, fullkomligt likvärdig med vilken annan person, som i det allmänna medvetandet stämplas som djurplågare, eller i bästa fall djurdödare för sitt nöje. Ty mellan en vanlig nöjesjägare och en vanlig djurplågare fins i *moraliskt avseende ingen skillnad*, lika grymma äro båda och lika okänsliga för djurens rätt. Och när detta är helt inpräg-

lat, blivit kött och blod i det allmänna medvetandet, då har djurskyddssaken gjort en av sina största landvinningar i vårt folks uppfostran till goda och mänskliga människor.

Åbo 1915 .. Sosialistin Kirjapaino-Osuuskunta i.l.

